



ISKORAK

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2021. GODINU

IZDAVAČ

ISKORAK

Šenoina 26, 10 000 Zagreb

+385 91 2444 666

info@iskorak.hr

www.iskorak.hr

facebook.com/iskorak.hr

instagram.com/udruga_iskorak

UREDNIŠTVO

Zoran Dominković

Dubravko Pogledić

Renata Debartoli

Zagreb, ožujak 2022.

SADRŽAJ

O NAMA	4
STRATEŠKI CILJEVI 2016.-2021.	6
UTJECAJ COVID-19 PANDEMIJE	7
ISKORAK ZA ZDRAVLJE	8
ISKORAK U DRUŠTVO	16
ISKORAK NAPRIJED	20
OSTALO	26
ZAHVALE	32

O NAMA

Mi smo organizacija civilnog društva osnovana 2002. godine čija misija je promicanje i zaštita ljudskih prava građana i građanki Republike Hrvatske, a posebno ljudskih prava lezbijki, gejeva, biseksualnih, transrodnih i interspolnih (LGBTI) osoba te zalaganje za njihovu participaciju u društvu kao jednakopravnih građana i građanki Republike Hrvatske. Svoju misiju ostvarujemo kroz svoje javnozagovaračke, medijske, društveno-kulturne i zdravstvene programe.



MISIJA

Iskorak je neprofitna nevladina organizacija koja djeluje sukladno potrebama seksualnih i rodnih manjina kroz svoje javno zagovaračke, medijske, društveno-kulturne i zdravstvene programe.



VIZIJA

Naša vizija je budućnost u kojoj su ostvarene sve potrebe seksualnih i rodnih manjina.



VRIJEDNOSTI

Zalažemo se za vrijednosti civilnog društva poput individualnih sloboda, nenasilja, ravnopravnosti, pravednosti, tolerancije i prihvaćanja različitosti, humanizma i ljubavi.



PRINCIPI DJELOVANJA

Transparentnost, otvorenost, dobrobit LGBTI zajednice i kredibilitet pred LGBTI zajednicom.



CILJEVI

Ciljevi Udruge su:

- zagovaranje i unaprjeđenje javnih politika za zaštitu prava seksualnih i rodnih manjina i osoba koje žive s HIV/AIDS-om;

- unaprjeđenje zdravlja i pristupa zdravstvenim i socijalnim uslugama u svrhu poboljšanja kvalitete življenja seksualnih i rodnih manjina i osoba koje žive s HIV/AIDS-om;
- izgradnja, unaprjeđenje i promicanje kulturno-društvene infrastrukture u svrhu povećanja društveno-socijalne uključenosti seksualnih i rodnih manjina i osoba koje žive s HIV/AIDS-om te njihovom ravnopravnijem sudjelovanju u društvu;
- promicanje društvenih promjena povezujući obrazovanje, aktivizam i istraživanje te doprinos razvoju demokratskog i civilnog društva, zaštiti i promociji ljudskih i građanskih prava i sloboda, razvoju volonterstva te neprofitnog poduzetništva.

STRATEŠKI CILJEVI 2016.-2021.

Za razdoblje 2016.-2021. godine definirana su tri strateška područja u kojima će Udruga djelovati.



STRATEŠKO PODRUČJE #1 - ISKORAK ZA ZDRAVLJE

Unaprjeđenje tjelesnog i mentalnog zdravlja i pristupa zdravstvenim i socijalnim uslugama u svrhu poboljšanja kvalitete življenja seksualnih i rodnih manjina i osoba koje žive s HIV/AIDS-om.



STRATEŠKO PODRUČJE #2 - ISKORAK U DRUŠTVO

Izgradnja, unaprjeđenje i promicanje kulturno-društvene infrastrukture u svrhu povećanja uključenosti seksualnih i rodnih manjina i osoba koje žive s HIV/AIDS-om te njihovom ravnopravnijem sudjelovanju u društvu.



STRATEŠKO PODRUČJE #3 - ISKORAK NAPRIJED

Zagovaranje i unaprjeđenje javnih politika za zaštitu prava seksualnih i rodnih manjina i osoba koje žive s HIV/AIDS-om u područjima zdravstva i socijalne uključenosti.

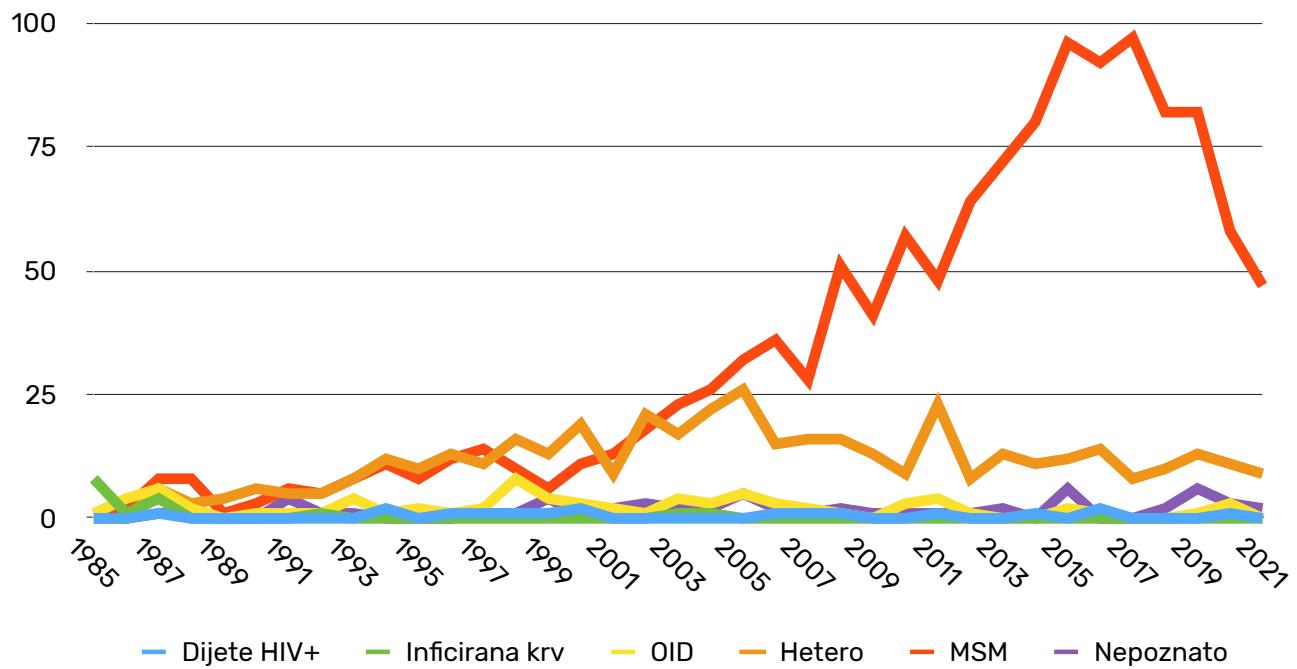
U prosincu 2021. Forum Iskoraka usvojio je novi Strateški plan za razdoblje od 2022. do 2026. godine. Proces donošenja Strateškog plana vodili su vanjski facilitatori. Proces je uključivao anketiranje suradnika/ca, volontera/ki i partnera/ica, vikend radionicu na kojoj su sudjelovali predstavnici Forum-a, zaposlenici/ce udruge te voditelji/ce aktivnosti udruge, analizu dionika i okoline, te su postavljeni novi strateski ciljevi za iduće petogodišnje razdoblje.

UTJECAJ COVID-19 PANDEMIJE

Napravili smo promjene u našem radu zbog COVID-19 pandemije prateći preporuke Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i odluke Nacionalnog stožera civilne zaštite. Dio zaposlenika udruge radio je od kuće. U samom prostoru Udruge provodile su se mjere u skladu s preporukama, posebice oko fizičke distance, nošenja maski za lice, dezifinciranja ruku i površina. Dio naših aktivnosti je preoblikovan u druge modalitete rada, primjerice putem interneta ili telefona, a neke aktivnosti su provedene na otvorenom. Također, naše aktivnosti zagovaranja u području zdravstva su bile otežane jer su donosioci odluka i ključni dionici bili preplavljeni COVID-19 epidemijom. Specifične promjene su navedene kod pojedinih aktivnosti u nastavku ovog izvještaja.

ISKORAK ZA ZDRAVLJE

U Hrvatskoj HIV najviše pogađa muškarce koji imaju spolne odnose s drugim muškarcima (MSM), što su većinom gej i biseksualni muškarci, no i muškarci s heteroseksualnim identitetom koji imaju spolne odnose s drugim muškarcima.



GRAFIKON: BROJ NOVODIJAGNOSTICIRANIH HIV INFEKCIJA U HRVATSKOJ PREMA VJEROJATNOM NAČINU PRIJENOSA U RAZDOBLJU OD 1985. DO 31.10.2021. (IZVOR: HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO, 2021.)

Kroz naš program iZdravlje u cilju povećanja protektivnih ponašanja, testiranja na HIV, povezivanja s liječenjem i smanjenjem stigme provodimo promotivno-edukativne kampanje i direktni rad s korisnicima putem Interneta, telefona, mobilnih aplikacija i fizičkih lokacija na kojima se okupljaju MSM osobe, diseminaciju kondoma i lubrikanata, chemsex paketa za sigurniji seks, preventivne preglede izvan zdravstvenih institucija (testiranje u zajednici na HIV i sifilis brzim testovima, testiranje na klamidiju i gonoreju), podršku osobama koje žive s HIV-om, edukativne materijale i druge aktivnosti.

IZDRAVLJE U BROJKAMA U 2021.

15.000+	629
MSM dosegнуто здравственим активностима	individualnih vršnjačkih savjetovanja uživo, preko telefona, interneta i mobilnih aplikacija
12.556	14.438
diseminiranih kondoma	diseminiranih lubrikanata
1.110	13
preventivnih pregleda/testiranja na HIV i sifilis u 2021. godini	lokacija okupljanja MSM osoba obuhvaćenih aktivnostima

IZDVAJAMO

EPIDEMIJA SIFILISA

Početkom 2021. godine u Iskoraku, Klinici za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" i nekim centralnim laboratorijima zabilježen je porast novih dijagnoza sifilisa, što znači da se osim ogromne iscrpljujuće COVID-19 pandemije, u Hrvatskoj simultano odvija mini-epidemija sifilisa.



Sifilis je spolno prenosiva infekcija koju uzrokuje bakterija *Treponema pallidum*. U modernom svijetu sve se više povezuje s MSM populacijom (muškarci koji imaju spolne odnose s drugim muškarcima; gej i bi muškarci) zbog veće učestalosti sifilisa.

Nakon što smo primijetili porast novih dijagnoza na

testiranju u zajednici u Iskoraku, kontaktirali smo druga mjesta za testiranje i liječenje te epidemiologe. Pokazalo se da ovaj porast nije izoliran za naše mjesto testiranja, nego da se povećanje događa i na drugim mjestima. U tijeku je detaljna obrada podataka.





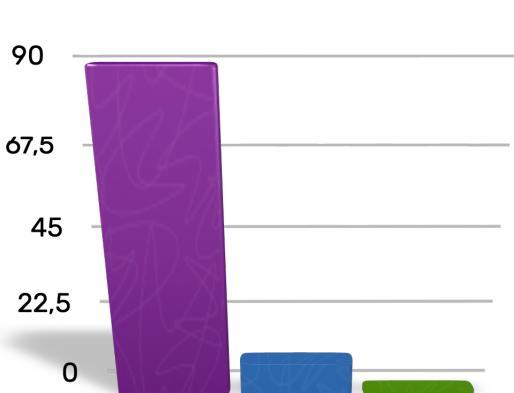
VIZUAL I OBJAVE KAMPANJE "SIFILIS JE OPET IN"

Kao odgovor na porast novih infekcija sifilisa, osmislili smo i lansirali kampanju "Sifilis je open in" kojom smo informirali ciljanu populaciju o epidemiji i načinima zaštite. Izrađena je web stranica sifilis.iskorak.hr, objave na društvenim medijima, aplikacijama za upoznavanje, a kampanju su popratili i javni mediji.

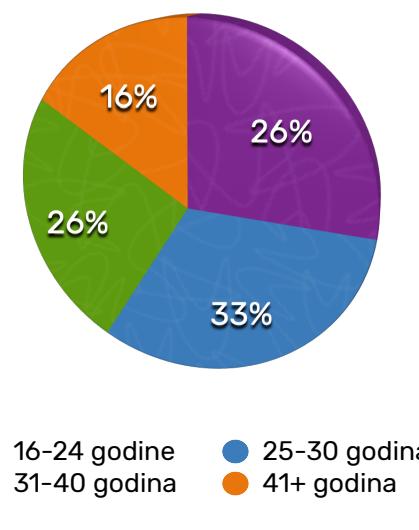
IZDVAJAMO

TESTIRANJE U ZAJEDNICI

Iskorak pruža uslugu besplatnog, dobровoljnog, anonimnog i povjerljivog testiranja na HIV i sifilis brzim testovima koji omogućuju rezultat u 60 sekundi. Testiranje omogućuje ranu dijagnozu što olakšava liječenje te sprječava prijenos infekcija na druge osobe. Uslugu pružamo u našem prostoru, odnosno izvan formalnih zdravstvenih institucija, prostoru koji je u potpunosti prijateljski i usmјeren na LGBTI zajednicu te za vrijeme Europskog tjedna testiranja u drugim gradovima u Hrvatskoj. Testiranje se odvija uz partnerstvo i stručnu superviziju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.



█ Muškarci 89,1%
█ Žene 10%
█ Transrodne osobe 0,9%



● 16-24 godine
● 31-40 godina
● 41+ godina

RASPOĐEJELA TESTIRANIH OSOBA PO SPOLU I DOBI U 2021.

STATISTIKA TESTIRANJA U 2021.

1.110	
testiranja na HIV i sifilis u 2021. godini	
1.056	
u Zagrebu	54
169	
testiranja na klamidiju i gonoreju u Zagrebu	

IZDVAJAMO

EUROPSKI TJEDAN TESTIRANJA

Već devetu godinu zaredom obilježavamo Europski tjedan testiranja u koji je uključeno preko 50 europskih zemalja s više od 500 organizacija u Europi. Iako smo proteklih godina suradivali sa županijskim zavodima za javno zdravstvo u drugim gradovima (Osijek, Rijeka, Split), zbog opterećenja COVID-19 epidemijom neki zavodi nisu imali kapaciteta uključiti se te smo Europski tjedan testiranja 2021. proveli samo u Zagrebu i Osijeku. Osim testiranja na HIV i sifilis (testirano ukupno 267 korisnika/ca), u Zagrebu su se korisnici mogli testirati na klamidiju i gonoreju (testirano 169 korisnika). Statistika Europskog tjedna testiranja prikazana je skupno u tablici statistike testiranja.



EUROPSKI TJEDAN TESTIRANJA - OGLAS / TIM IZ ZAGREBA

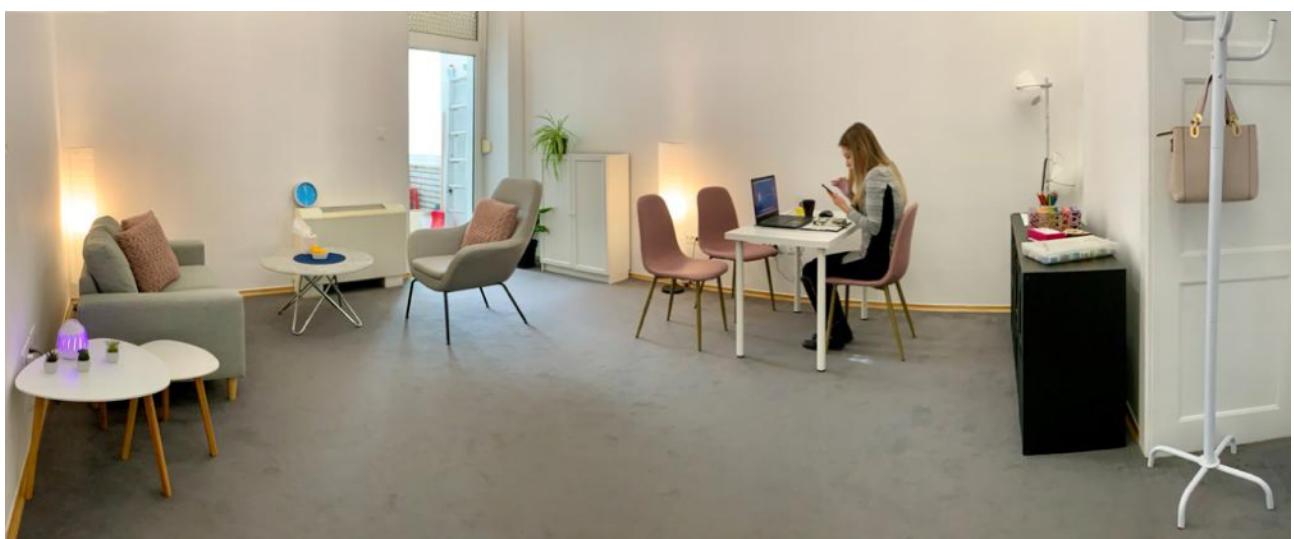
IZDVAJAMO

PSIHOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE

U Iskorakovom savjetovalištu klijentima se pruža mogućnost povjerljivog individualnog psihološkog savjetovanja. Osnovni cilj savjetovanja osobni je rast i razvoj, odnosno promocija mentalnog zdravlja i dobrobiti klijenta te unaprjeđenje klijentovih interpersonalnih odnosa. U 2021. godini, zbog povećanog interesa za psihološko savjetovanje pokrenuli smo grupnu psihoterapiju (grupnu analizu) za LGBTI+ osobe i osobe koje žive s HIV-om te njihove partnere/ice i članove obitelji koja se održava jednom tjedno. Na taj način smo uspjeli pružiti psihološku podršku većem broju klijenata/ica i skratiti vrijeme čekanja na mjesto u savjetovalištu. Na grupnoj psihoterapiji sudjelovalo je ukupno 9 korisnika/ca, koji nisu prikazani u donjoj statistici.

U 2021. GODINI ODRŽANO JE

499		
sati individualnih psiholoških savjetovanja		
44		
osobe koristile uslugu savjetovanja		
26	16	2
muškaraca	žena	trans osobe



PSIHOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE I SAVJETOVATELJICA

IZDVAJAMO

NAVIGATORI

S ciljem povećanja dosega u LGBTI zajednicu, posebno prema MSM korisnicima te pružanja većeg obujma neposredne usluge zdravstvenog savjetovanja, uvažavajući potrebe u zajednici izrađen je kurikulum i proveden je pilot trening za 11 vršnjačkih savjetnika – Navigatora. Zadaća Navigatora je pružiti inicijalnu zdravstvenu informaciju te odgovarajuće usmjeriti korisnike na postojeće zdravstvene usluge u zajednici i sustavu. Trening je namijenjen svim gej/bi muškarcima i trans osobama koji su snažno motivirani za djelovanje u ovom području i žele se angažirati u zajednici na pružanju znanstveno utemeljenih informacija drugim gej/bi muškarcima i trans osobama, posebice gej/bi muškarcima i trans osobama koje već rade ili se školuju za rad u pomagačkim strukama. Trening se održao u subotu 30. i nedjelju 31. listopada 2021. u Zagrebu.

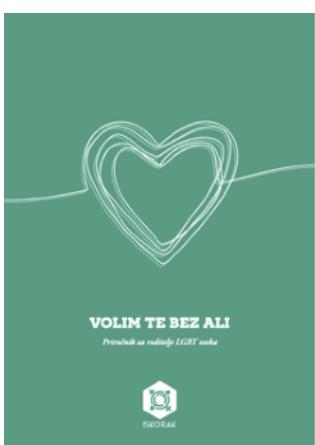


EDUKACIJA ZA NAVIGATORE

IZDVAJAMO

PUBLIKACIJE I PROMO MATERIJALI

U 2021. godini tiskane su dvije publikacije: "Volim te bez ali" i "Koja je tvoja kriza?".



Priručnik "Volim te bez ali" - priručnik za roditelje LGBT osoba koji je koristan, ne samo roditeljima tijekom prihvatanja svoga LGBT djeteta, nego i stručnjacima koji rade s LGBT obiteljima te samim LGBT osobama prilikom autanja. Priručnik osim informativnog karaktera ima i praktičnu vrijednost, primjerice neke LGBT osobe su ga iskoristile prilikom autanja tako što su roditeljima dali priručnik i tako ga iskoristili za polazište u iniciranju komunikacije o svojoj seksualnoj orijentaciji i LGBT

temama općenito. Priručnik je javnosti predstavljen online panel raspravom "Volim te bez ali" na kojoj su, uz voditelja Krešimira Dabu, sudjelovali autorica priručnika Renata Debartoli, autor projekta "Volim te bez ali" po kojem je priručnik dobio ime Benjamin Strike i psihologinja Matea Popov. Takoder, psihologinje Renata Debartoli i Matea Popov su nakon tog predstavljanja pozvane održati edukativno predavanje na temu roditeljskog prihvaćanja LGBT djeteta za Društvo psihologa Istre te su isto održale u studenom 2021. godine, a predavanje je bodovano od strane Hrvatske psihološke komore.



"Koja je tvoja kriza?" je priručnik namijenjen MSM i osobama koje žive s HIV-om, a pomaže u inicijalnoj procjeni vlastitog mentalnog zdravlja te upućuje na daljnje korake u slučaju prepoznavanja postojećeg izazova. Pomoću ovog priručnika osobe mogu jasnije razumjeti različita mentalna stanja (npr. stres, anksioznost, depresiju...), osvijestiti koliko (ni)je ugroženo njihovo mentalno zdravlje te saznati što mogu učiniti da si olakšaju i kome se obratiti. Iako je ovaj priručnik pisan tako da se direktno obraća gej/bi muškarcima, njegov sadržaj je koristan i primjenjiv svim drugim osobama koje žele unaprijediti svoje mentalno zdravlje.

Pod homofobiјom se misli na odbojnost ili čak mržnju prema gej muškarcima. Osnatava radiće negativne stavove i osjećaje prema homoseksualnim osobama i osobama koje su percipirane kao homoseksualne. Na nju može naići površina, npr. u vidi lošeg vica, urede ili čak fizički nastoji.

Homofobija može dovesti do psihičkih i emocičnih posljedica kod žrtava homofobije. Dobra strategija bila bi poraziti saveznike i podršku.

Homofobija se može uobičajiti čak i u glave gej/bi muškaraca. Osoba tada ima negativnu sliku o sebi i misterij, na primjer, da su svi homoseksualni muškarci potrošnici ili da nisu sposobni za duhovne veze. Ponakad osoba nipošto ne želi ostaviti dojam gej osobe te

se stoga nastoji ponajprije koliko god je moguće više „maslki“ u najgorjem slučaju gej osobe se medusobno ponizavaju, nazivajući jedni druge retkama ili slično.

No, diskriminacija i ponizavanje izazivaju stres i štetu fine podlođnom težkoćama mentalnog zdravlja. Stoga gej/bi muškarci češće pati od simptoma dejstvije nego heteroseksualni muškarci.

Građana ovdje može pomoci. Pri tome ne mislimo samo na kažike, klubove ili portale/aplikacije za dejanje. Ovdje spadaju i sportske organizacije, pjevački skupovi, udruge, čitateljski klubovi i rane društvene aktivnosti. Tamo može upoznati ljudi koji će privući takveg kakav jest, a mudi njima čet' pronaći svoje saveznike u borbi protiv homofobije.

Protiv homofobnih napada konfiskacijem uvredljivih izraza putem „pederčina“, ili pak tjelesnog nastola, može se branići Škole, sveučilišta, zdravstvene ustanove i poslodavci dužni su razotkrivati i susubljeti slučajeve homofobije.

Osim toga, svaki oblik diskriminacije može prati i u policiji, a može se javiti i nama u Iskoraku.

Nahodje je o tome najprije porazgovarati s nekom osobom u koju imate povjerenja i od koje možete dobiti podršku.

PROMISLI O SLJEDEĆIM PITANJIMA:

- Koliko često si izložen homofobiji?
- U kojim situacijama ili u kojim ljudima se to najčešće događa?
- Što može učiniti da se zaštiti?
- Što ti se čini, može li ti stručna podrška olakšati u pronalažnju načina kako se zaštiti od homofobije i sačuvati tvoje mentalno zdravlje?

Tijekom ljeta 2021. proveli smo ljetnu kampanju za testiranje na HIV i sifilis kako bismo osvijestili važnost i dostupnost testiranja tijekom cijele godine te potaknuli zajednicu na odgovornije seksualno ponašanje.

SEZONA JE TU!
NE MISLIMO NA PARTYJE, SOČNO LJETNO VOĆE I POVRĆE, OBAVEZNE I NEOBAVEZNE LJETNE FLERTOVE, PECANJE I SKAKANJE NA GLAVU.

TESTIRAJ SE BESPLATNO, ANONIMNO I BEZ NAJAVE.

ZAŠTITI SE!
LJETI SE VIŠE IZLAŽEMO SUNCU, ALI I DRUGIM LJETNIM RADOSTIMA.

TESTIRAJ SE BESPLATNO, ANONIMNO I BEZ NAJAVE.

OGLASI ZA LJETNU KAMPANJU

IZDVAJAMO

LGBTI MIGRANTI

Kao i prethodne godine, tijekom 2021. godine primljeno je nekoliko upita LGBTI migranata koji su izrazili potrebu i interes za psihološkom i pravnom podrškom, pri čemu je u pružanju usluge osobit izazov predstavljala jezična barijera. S obzirom na to da se očekuje kontinuirano povećanje broja ovakvih upita u narednom razdoblju, kao i s obzirom na izrazitu izloženost zdravstvenim, socijalnim i društvenim rizicima članova ove LGBTI podskupine u Hrvatskoj, utvrđena je potreba za proširenjem kapaciteta i omogućavanjem pružanja usluga Iskoraka prilagođenih specifičnim potrebama LGBTI migranata.

ISKORAK U DRUŠTVO

Društvene, kulturne i rekreativne aktivnosti Iskoraka doprinose boljoj uključenosti, osnaživanju i povezanosti LGBTI osoba u društvu, te pružaju socijalnu i kulturno-društvenu infrastrukturu, mrežu podrške i osjećaj prihvaćenosti u kontekstu šire zajednice i aktualnih izazova.

Uspostavljanje sigurnih prostora i odnosa za LGBTI osobe osobito je važno u kontekstu serije homofobnih napada u javnim prostorima tijekom 2021. godine. Ovi životno ugrožavajući incidenti daju konkretnu dimenziju istraživanju Europske komisije o diskriminaciji iz 2019. prema kojem 51% građana Hrvatske smatra da lezbijke, gejevi i biseksualne osobe ne bi trebali imati ista prava kao i heteroseksualci, dok 58% seksualne odnose između osoba istog spola smatra nenormalnima.

IZDVAJAMO

DRUŠTVENE AKTIVNOSTI

Društvene i kulturne aktivnosti tijekom 2021. godine provodile su se u prostorima Iskoraka i suradnih organizacija (K-Zona, udruga RODA), kao i na otvorenom, uvažavajući zaštitne mjere i ograničenja okupljanja.



PROSTOR UDRUGE U ŠENOINOJ 26

Tijekom godine posebna pozornost posvećena je edukaciji suradnika, volontera i stručnjaka iz područja seksualnog zdravlja i zaštite kulturne baštine, sastancima istraživačkog tima te društvenim aktivnostima poput filmskih projekcija, izrade origamija, radionica slikanja tušem, kviza... Uslijed pandemijskih uvjeta i nedostupnosti prostora, dio aktivnosti se provodio na otvorenom, poput šetnji Zagrebom,

sudjelovanja na Pride Rideu u sklopu inicijative Ponosni Zagreb te planinarskim druženjima i šetnjama u suradnji s qSPORT Zagreb.

TIJEKOM 2021. GODINE ODRŽANO JE

60	1.690
aktivnosti	sudionika/ca

Zbog protupandemijskih ograničenja, dio aktivnosti je proveden i online. Društveno-kultурне aktivnosti poput online queer origamija, kao i sastanaka stručnjaka na temu zaštite LGBTI baštine, sastanaka volontera i istraživačkog tima održani su koristeći platformu Zoom, a neke od aktivnosti održane su hibridno (kombinacija uživo + preko platforme Zoom).



CHEMSEX EDUKACIJA / RADIONICA SLIKANJA TUŠEM / EDUKACIJA "TRANSRODНОST I TRANZICIЈА" / RAZVOJ UPRAVLJAČKIH VJEŠTINA: STRATEŠKO I PROJEKTNO PLANIRANJE / PROJEKCIЈA FILMA "VIŠE OD 35" (HIBRIDNO) / PLANINARSKI IZLETI S QSPORT ZAGREB



PLANINARSKI IZLETI S QSPORT ZAGREB

IZDVAJAMO

GAY.HR / HAER.HR

Podsjećamo da nam je tijekom 2019. godine protupravno otuđena društvena mreža gay.hr/haer.hr. Postoji opravdana sumnja da su ju otuđili bivši zaposlenik Udruge, uz pomoć par volontera i bivšeg suradnika. Nanesena je značajna šteta našim korisnicima, posebice njihovim osobnim podacima. Iskorak je kroz 18 godina održavao najveću i najznačajniju društvenu mrežu u Hrvatskoj za pripadnike seksualnih i rodnih manjina u koju su uloženi brojni resursi Udruge, uključujući rad brojnih volontera. Pokrenuli smo različite procese za povratak gay.hr/haer.hr. CARNET je arbitražnim postupkom vratio domene gay.hr i haer.hr Iskoraku (arbitražna odluka: <https://bit.ly/carnet-gayhr>), a pružatelj mrežnih usluga vratio je pristup serveru. Međutim, daljnjim protupravnim postupanjem, podaci i sadržaj su prebačeni na drugi server i domenu koja nije u nadležnosti hrvatskih institucija. Još uvijek su u tijeku procesi pred Državnim odvjetništvom i Agencijom za zaštitu osobnih podataka. Zbog sporosti kaznenog sustava, pokrenuli smo razvoj nove društvene mreže kako bismo omogućili našim korisnicima sigurno mjesto za komunikaciju, upoznavanje i informiranje.



IZDVAJAMO

POZITIVAN FORUM

Osobe koje žive s HIV-om često zadrže svoj HIV status za sebe zbog česte stigmatizacije i diskriminacije. Iz tog razloga 2016. godine pokrenut je Pozitivan Forum, siguran online prostor na kojem osobe koje žive s HIV-om mogu izmjenjivati svoja

iskustva s drugim osobama koje žive s HIV-om, upoznavati se i saznati nove informacije. Pozitivnom Forumu mogu pristupiti samo osobe koje žive s HIV-om i stručnjaci u području HIV-a. Za pristup je potreban kod koji korisnici dobiju preko Klinike za liječenje HIV-a i suradnih udruga. Forum se može koristiti i i preko mobilne aplikacije koja je dostupna za Android i iOS. Članovi foruma nalaze se i uživo na raznim društvenim događajima, poput izleta, susreta na Klinici, zajedničkim odlascima na konferencije i slično, a u 2021. smo zajedno proslavili i 5. rođendan Pozitivnog Forum-a. Pozitivan Forum ima i svoju WhatsApp grupu i Facebook stranicu. U 2021. godini ukupno je bilo 262 registriranih korisnika.



LOGO POZITIVNOG FORUMA / PROSLAVA 5. ROĐENDANA POZITIVNOG FORUMA

IZDVAJAMO

SURADNJA S POU "PETAR ZRINSKI"

Pučko otvoreno učilište "Petar Zrinski" prepoznalo je Iskorak kao organizaciju u kojoj bi polaznici Propedeutike psihoterapije mogli obavljati svoju stručnu praksu te su 2021. godine Iskorak i POU "Petar Zrinski" sklopili ugovor o suradnji. Tijekom 2021. godine dvoje polaznika POU "Petar Zrinski" započelo je obavljanje svoje stručne prakse u Iskoraku. Suradnja je bila uspješna te će se nastaviti i ubuduće.



ISKORAK NAPRIJED

Hrvatsko javno mnjenje ima negativne stavove prema osobama koji su pripadnici seksualnih i rodnih manjina, kao i prema osobama koje žive s HIV-om. Unatoč mnogim zakonodavnim pomacima još uvijek se susrećemo s diskriminacijom i stigmatizacijom koja nije uvijek jasno vidljiva i opipljiva. Naše zagovaračke aktivnosti za unaprjeđenje društva u ovoj godini su usmjerene na jačanje odgovora na rastuću epidemiju HIV-a u našoj populaciji gej i biseksualnih muškaraca, edukaciju medicinskih djelatnika, smanjenje stigmatizacije prema osobama koje žive s HIV-om te pružanje pravne podrške našim korisnicima.

IZDVAJAMO

KONFERENCIJA NOOLA

13. studenog 2021. održana je online konferencija NOOLA koja prati napredak Hrvatske prema nula novih HIV infekcija, nula smrti povezanih s HIV-om i nula stigme. Glavna tema je bila ostvarenje međunarodnih ciljeva za završetak HIV epidemije, odnosno postizanje nule. Na konferenciji smo željeli povezati stručnjake i osobe na čije živote HIV utječe. Sudjelovalo je preko 100 sudionika/ca među kojima su liječnici raznih specijalizacija, medicinski tehničari, psiholozi, psihijatri, stomatolozi i drugi zdravstveni stručnjaci, studenti te osobe koje provode zdravstvene programe u zajednici, kao i druge osobe koje žive s HIV-om ili na koje HIV utječe. Program je uključio teme o različitim oblicima prevencije i liječenja te utjecaja stigme, kao i problemima sadržaja o HIV-u na Wikipediji na hrvatskom jeziku. Tijekom konferencije mogao se pogledati dokumentarni film "Poznavajući Maria", film koji daje uvid u život Marija Lemešića koji već više od desetljeća živi s HIV-om, a dotiče se i privatnosti zdravstvenih informacija te njegova obiteljskog i društvenog života.



KONFERENCIJA NOOLA / NAJAVA ZA PROJEKCIJU DOKUMENTARNOG FILMA "POZNAVAJUĆI MARIA"

IZDVAJAMO

KAMPANJA NEMJERLJIVO=NEZARAZNO (N=N)

Tijekom 2021. nastavili smo nacionalnu kampanju Nemjerljivo=Nezarazno (N=N). Osnovna poruka kampanje je da osobe koje žive s HIV-om i redovito uzimaju lijekove te imaju nemjerljivu razinu virusa, ne mogu prenijeti HIV svojim seksualnim partnerima. Nemjerljivo jednako nezarazno (N=N). Kampanjom se želi ukazati na koristi antiretrovirusne terapije za očuvanje zdravlja i prevenciju prijenosa HIV-a.



Prema nula HIV stigme i diskriminacije: pravni aspekti

webinar povodom Svjetskog dana HIV/AIDS-a 2021.

ponedjeljak, 6.12.2021. u 15 sati
@Zoom + @Iskorak FB Live

U sklopu kampanje održali smo webinar pod nazivom "Prema nula HIV stigme i diskriminacije - pravni aspekti", na kojem je predavačica, izv. prof. dr. sc. Sunčana Roksandić sa Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu predstavila ključne pravne aspekte i primjere HIV stigme i diskriminacije u Hrvatskoj s osvrtom na europski kontekst.

Više informacija može se pronaći na mrežnom sjedištu kampanje na poveznici nemjerljivo.com.

IZDVAJAMO

ZAGOVARANJE U PODRUČJU HIV-A

Tijekom 2021. godine nastavljen je rad Nacionalnog povjerenstva za suzbijanje HIV/AIDS-a radi koordinacije nacionalnih i međunarodnih aktivnosti vezanih za HIV/AIDS u Hrvatskoj, koje je osnovala Vlada Republike Hrvatske. Iskorak je aktivno uključen u rad

Povjerenstva kao predstavnik organizacija civilnog društva u području zdravstva te aktivno zagovara interes MSM populacije, koja nosi najveći teret epidemije HIV-a u Hrvatskoj. U 2021. održana je jedna sjednica, na kojoj je predstavnik Iskoraka predstavio situaciju sa sifilisom koja može negativno utjecati na epidemiju HIV-a.

Uključeni smo u rad Europskog centra za kontrolu i prevenciju bolesti (ECDC), posebice u radnoj skupini za praćenje epidemije HIV-a, odnosno Dublinske deklaracije te u radnoj skupini za implementaciju programa predekspozicijske profilakse (PrEP) u Europi. Također smo aktivni u drugim mrežama na europskoj razini.

IZDVAJAMO

PRAVNA POMOĆ

Osobe koje traže pravnu pomoć mogu nam se javiti putem emaila, telefona ili društvenih mreža. Pružamo informacije i pomažemo u kontaktu s odgovarajućim pružateljima usluga, poput Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Pučke pravobraniteljice. U 2021. godini promijenili smo odvjetnički ured s kojim surađujemo. U svom radu pružamo podršku LGBTI osobama, kao i osobama koje žive s HIV-om. Ističemo slučaj diskriminacije osobe koja živi s HIV-om u jednim toplicama u Hrvatskoj - u nastavku ovog procesa u 2021. je pokrenuta tužba prema toplicama, a početkom 2022. godine sud je donio pravomoćnu presudu o diskriminaciji.

IZDVAJAMO

BAŠTINSKI PROJEKT "MEDIATEKA"

Potaknuti skorom 20. obljetnicom od osnivanja Iskoraka, započeli smo s konstrukcijom repozitorija hrvatske LGBTIQ+ baštine u sklopu projekta "Mediateka". Cilj projekta je prikupiti građu povezanu s LGBTI+ zajednicom, koja je u riziku od nestajanja s obzirom na generacijsku i tehnološku smjenu koja se također se ubrzano odvija u tom proteklom razdoblju.

U tom smislu je na projektu u sklopu dugotrajnog volontiranja angažirana volonterka iz inozemstva, okupljena je grupa "LGBTI+ baštinskih hrčaka" - istraživača i entuzijasta LGBTI+ baštine te je konsolidiran koncept projekta: polja baze podataka, način prikupljanja i pohrane, način pristupa te prezentacije i promocije.

Tijekom godine održana je jedna radionica o LGBTI baštini te je održano više sastanaka s predstavnicima muzeja i LGBTI+ udruga, u sklopu čega je predstavljen koncept projekta Mediateka i potvrđena suradnja na dalnjem razvoju projekta.



POZIV ZA RADIONICU O LGBTI BAŠTINI / SUDIONICE IZ ETNOGRAFSKOG MUZEJA U ZAGREBU

U sklopu komunikacije s muzejima, dogovoreno je održavanje izložbe u Tiflološkom muzeju u Zagrebu povodom 20. obljetnice prvog Prajda, za čiju su pripremu dodijeljena sredstva od strane Ministarstva kulture i medija. Ova izložba je osobito posebna jer se po prvi puta u Hrvatskoj tema LGBT+ identiteta afirmativno i fokusirano obrađuje u redovnom programu jedne javne muzejske ustanove, a za pripremu je zadužen stručni kadar muzeja uz konzultacije s Iskorakom i širom LGBTI+ zajednicom.

IZDVAJAMO

PONOSNI ZAGREB

Kroz sudjelovanje Iskoraka u inicijativi Ponosni Zagreb, ostvareno je dodatno povezivanje i suradnja s pojedinim udrugama i zajednicom u cjelini, razmjena iskustava te dijeljenje resursa, a ostvarena je bolja koordinacija i samokritičko sagledavanje aktivnosti LGBTI sektora usmjereno na kontinuirano poboljšanje.



PONOSNI ZAGREB VIZUAL / NAJAVA PRIDE RIDEA 2021.

Iskorak je kao jedna od partnerskih organizacija ove Inicijative sudjelovao u aktivnostima vezanima za prosvjednu vožnju Pride Ride, u sklopu koje su volonteri i djelatnici distribuirali informativne zdravstvene materijale.



ISKORAK INFO MATERIJAL "LEPEZA MOGUĆNOSTI" (FOTO: JURICA GALOIĆ/PIXSELL / MARTINA ŠALOV)



ISKORAK INFO MATERIJAL "LEPEZA MOGUĆNOSTI" (FOTO: MARTINA ŠALOV)

IZDVAJAMO

OQUEER

S ciljem skretanja pažnje na problem autanja i reakciju roditelja na saznanje da je njihovo dijete gej, u suradnji sa ZOO agencijom kreirali smo OQUEER - okvir za obitelj bez predrasuda. Radi se o naizgled običnom okviru za obiteljske fotografije koji nosi važnu poruku - prihvatimo svoje, bez obzira koga vole! Postavljanjem obiteljske fotografije u OQUEER, roditelji šalju poruku da će i dalje voljeti i podržavati svoju djecu bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju.



Uz veliku pomoć tvrtke IKEA i Madison Agencije, u Zagrebu je prodaja OQUEERA službeno započela 11. listopada 2021., na sam Coming Out Day, a prihod od prodaje IKEA je donirala udruzi Iskorak. Svi koji su kupili svoj OQUEER na taj su način direktno pomogli rad psihološkog savjetovališta Udruge, koje je svakoga dana na usluzi LGBTI osobama i njihovim roditeljima kako bi što lakše i bezbolnije zajednički prošli kroz osjetljiv proces autanja članovima obitelji.



OQUEER - FACEBOOK OBJAVA / NALJEPNICA (FOTO: IKEA, FACEBOOK)

OSTALO

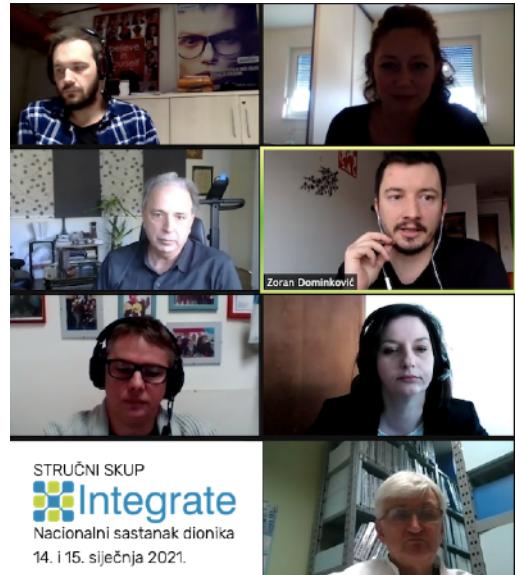
NACIONALNA AIDS-HR MREŽA

Administratori smo nacionalne online mreže AIDS-HR, u koju su uključeni razni dionici na području HIV-a u Hrvatskoj. Na listi se nalaze predstavnici institucija, udruga, kao i pojedinaca. Putem AIDS-HR mreže izmjenjuju se novosti iz Hrvatske i svijeta, raspravlja o situaciji u Hrvatskoj, poziva na događanja i slično.

118	54
članova/ica	različite teme u 2021. godini

JOINT ACTION “INTEGRATE”

U 2021. završili smo s provedbom europskog projekta INTEGRATE koji sufinancira EU. Projekt se provodio u okviru Trećeg programa za zdravstvo i Radnog programa. U provedbi ovog projekta sudjelovalo je 29 partnera. Projekt kojeg koordinira partner iz Danske nastavlja se na aktivnosti prethodnih i aktualnih projekata koje financira EU. Općeniti cilj INTEGRATE projekta je poboljšanje razumijevanja i uvođenje integriranih aktivnosti koje se odnose na rano dijagnosticiranje HIV-a, virusnih hepatitisa, tuberkuloze (TB) i spolno prenosivih infekcija (SPI), te prevenciju kao i povezivanje sa skrbi. Osnovna ideja projekta je integracija različitih pristupa koji su razvijeni za HIV, virusne hepatitise, SPI i TB, odnosno pronaći način da se zajednički odgovori na različite infekcije. Iskorak je bio uključen u pilotiranje aktivnosti vezano za integrirano testiranje, kao i razvoj mobilne i web aplikacije RiskRadar koja pruža informacije o HIV-u, virusnim hepatitisima, SPI i TB.



PROMICANJE VOLONTERIZMA

U sklopu našeg djelovanja poseban značaj pridajemo uključivanju i radu volontera i volonterki. Brojni volonteri i volonterke ključni su za provođenje velikog broja naših društveno-kulturnih i rekreativnih aktivnosti, Europskog tjedna testiranja i Pozitivnog Foruma. Volontiranje je prilika za uključivanje u zajednicu i osnaživanje LGBTI osoba, osoba koje žive s HIV-om i njihovih podržavatelja, kao i za otvaranje prema široj zajednici. Kroz svoj rad volonteri i volonterke doprinose unaprjeđenju naših zdravstvenih, društvenih i zagovaračkih aktivnosti.

U 2021. GODINI

1.232	51
volonterska sata	volonter/ka
31	20
muška osoba	ženskih osoba

ISKORAK U MEDIJIMA

12.04.2021.	<u>UDRUGA ISKORAK – Projekcija dokumentarnog filma ‘Poznavajući Maria’</u>
12.04.2021.	<u>Premijera: Pogledajte dokumentarac o HIV pozitivnom Bjelovarčaninu “Poznavajući Maria”</u>
29.04.2021.	<u>Održan sastanak o poboljšanju dostupnosti testiranja na HIV, hepatitise i spolno prenosive infekcije u sklopu projekta INTEGRATE</u>
02.05.2021.	<u>Mjesta koja nude besplatnu psihološku pomoć u Zagrebu</u>
17.05.2021.	<u>Inicijativa Ponosni Zagreb poziva gradske vlasti na suradnju i savezništvo</u>
17.05.2021.	<u>Inicijativa Ponosni Zagreb poziva gradske vlasti na suradnju i savezništvo</u>
17.05.2021.	<u>Inicijativa Ponosni Zagreb poziva gradske vlasti na suradnju i savezništvo</u>
05.06.2021.	<u>HIV u Srbiji i svetu: Kako žive i umiru ljudi koji imaju HIV i zašto ih sahranjuju u metalnim sanducima</u>
27.09.2021.	<u>Priručnik ‘Volim te bez ali’ odgovara na najčešća pitanja roditelja LGBTIQ osoba</u>
07.10.2021.	<u>Ageizam na aplikacijama za upoznavanje: jesu li 35-godišnji gejevi već ‘prestari’ za to?</u>
11.10.2021.	<u>IKEA Hrvatska obilježava Međunarodni dan izlaska iz ormara prigodnim OQUEEROM za fotografije</u>

11.10.2021.	<u>IKEA Hrvatska obilježila međunarodni Coming Out Day: Uključite se i podržite prava LGBT+ osoba</u>
11.10.2021.	<u>IKEA Hrvatska obilježila međunarodni Coming Out Day</u>
11.10.2021.	<u>Coming Out Day: IKEA pokrenula akciju za obitelj bez predrasuda</u>
11.10.2021.	<u>Iskorak OQUEER</u>
20.10.2021.	<u>U Rijeci održan panel Žene i mediji – zauzimanje prostora</u>
22.10.2021.	<u>ZORAN DOMINKOVIĆ: "Bapske priče' dovode do još veće stigme osoba s HIV-om"</u>
23.11.2021.	<u>Mentalno zdravlje mladih – važno je imati informaciju</u>
26.11.2021.	<u>Osim koronavirusa, u Hrvatskoj tinja još jedna epidemija. Riječ je o gotovo zaboravljenoj spolnoj bolesti, a evo kakvi su podaci</u>
26.11.2021.	<u>Ssimpozij povodom dana AIDS-a</u>
01.12.2021.	<u>HIV-pozitivne osobe poručuju: 'Danas se razina virusa može uspješno kontrolirati lijekovima, ali još smo suočeni sa stigmom i diskriminacijom!'</u>
02.12.2021.	<u>Stručni simpozij povodom Svjetskog dana AIDS-a 2021.</u>

SUDJELOVANJE NA EDUKACIJAMA, KONFERENCIJAMA I STRUČNIM SKUPOVIMA I SASTANCIMA

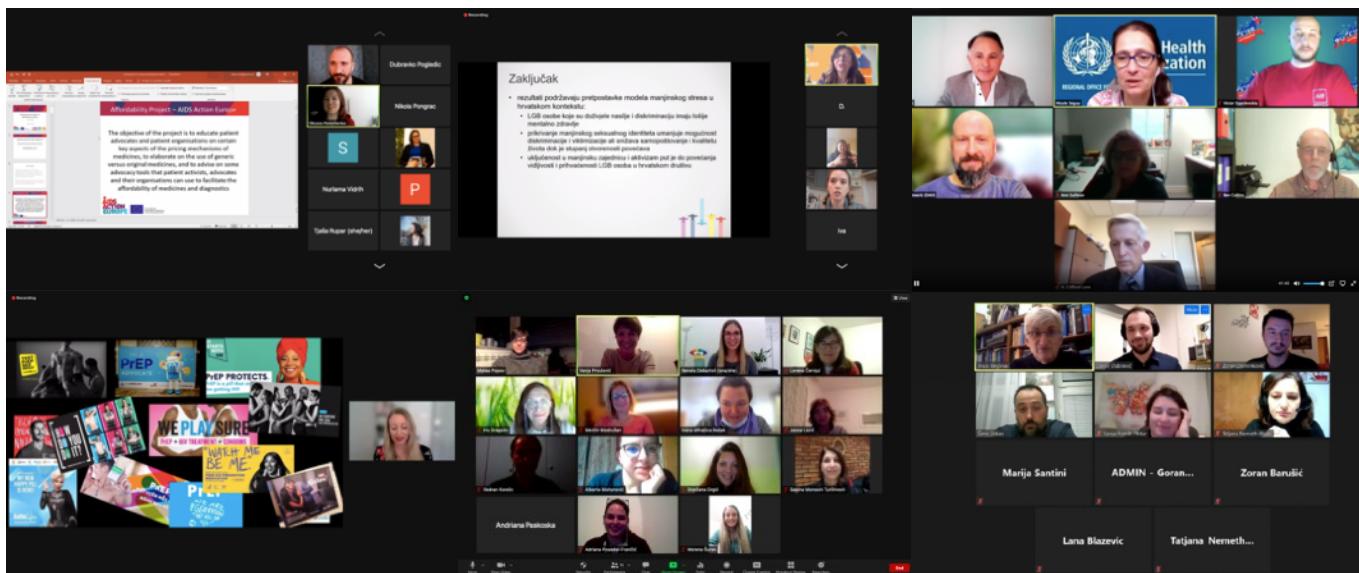
U cilju unaprjeđenja naših znanja, vještina, kao i razmjeni naših iskustava sudjelujemo na raznim edukacijama u Hrvatskoj, Europi i svijetu. U 2021. godini sudjelovali smo na ukupno 54 edukacije, konferencije, stručna skupa i sastanka.

POPIS EDUKACIJA, STRUČNIH SKUPOVA I KONFERENCIJA U 2021.

14.-15.01.2021.	online	Stručni skup Zajednička akcija INTEGRATE - Nacionalni sastanak dionika
21.01.2021.	online	Edukacija: Affordability of medications, Legebitra i AIDS Action Europe
25.01.2021.	online	Novi proračun Europske unije od 2021. do 2027. i programi sljedeće generacije za organizacije civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, Centar za razvoj neprofitnog i javnog sektora TIM4PIN
10.02.2021.	online	Standard of Care meeting - Wrap up session, EACS
tijekom 2021.	uživo	Edukacija za IGT psihoterapeuta - Centar za integrativnu geštalt terapiju i savjetovanje (CITIS), Zagreb
22.03.2021.	online	Sastanak s udrugom mladih Underground Klub Varaždin (VUK)

tijekom 2021.	online, uživo	Sastanak s muzejima: Arheološki muzej Istre, Etnografski muzej u Zagrebu, Tiflološki muzej u Zagrebu, Tehnički muzej Nikola Tesla u Zagrebu
25.03.2021.	online	Predavanje: Što kada je žrtva netko nama blizak?, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima
25.03.2021.	online	Ciklus hitnih stanja u medicini: Hitna stanja u psihijatriji, CroMSIC Zagreb
12.-15.04.2021.	online	Tečaj "Population Size Estimation of Key Populations and HIV Prevention Cascades", Suradni centar Svjetske zdravstvene organizacije za praćenje HIV-a
13.04.2021.	online	Predavanje: Nasilje nad LGBT populacijom u Hrvatskoj kao primjer zločina iz mržnje, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima
27.04.2021.	online	Panel "Advocacy and fundraising needs for key population groups", EATG
28.04.2021.	online	Predavanje: Tijelo u psihoterapiji, Centar za integrativni razvoj (CIR)
05.05.-07.05.2021.	online	Konferencija HepHIV Barcelona, EuroTEST
10.05.2021.	online	Sastanak sa suradnicom iz Tuzlanskog otvorenog centra (TOC)
17.05.2021.	uživo	Studijska posjeta iz Beograda (Udruga Potent, GSK), Zagreb
21.-23.05.2021.	online	X. Dani seksualnosti, USP Kasper
05.06.2021.	uživo	Pride Ride 2021., Inicijativa Ponosni Zagreb, Zagreb
14.06.-18.06.2021.	online	Tečaj "Data-driven HIV programming to reach HIV epidemic control", Suradni centar Svjetske zdravstvene organizacije za praćenje HIV-a
16.06.2021.	online	Fokus grupa za izradu priručnika o LGBTI u muzejima Etnografskog muzeja u partnerstvu s Iskorakom
21.06.-19.07.2021.	online	MOOC Course on Tools to prevent and combat violence against LGBTI+ children and youth, Research Group in Applied Social Sciences (CISA)
24.06.2021.	online	Standardised Monitoring Tool of Pre-exposure Prophylaxis (PrEP) in the EU/EAA, ECDC
25.06.-27.06.2021.	uživo	Psihopatologija iz perspektive geštalt terapije – izbor terapijskih metoda, tehnika i intervencija, Centar za integrativnu geštalt terapiju i savjetovanje (CITIS), Zagreb
tijekom 2021.	online	European Test Finder sastanak, CIPH - Rigshospitalet - University of Copenhagen
01.07.2021.	uživo	Sastanak Agencija Švicarska, Zagreb
03.07.2021.	uživo	Povorka ponosa 2021., Zagreb Pride, Zagreb

07.07.2021.	online	Webinar "Get PrEP Done! – Strategies for raising awareness, acceptability, uptake and effective use of PrEP", WHO Global PrEP Network
27.07.2021.	online	Webinar: Google analytics - Koje izvještaje i statistike provjeravati i kako ih čitati, Arbona
13.08.-15.08.2021.	online	European MSM Networking Meeting, Deutsche Aidshilfe
19.08.2021.	uživo	Sastanak s predstavnikom organizacije One Life iz Beča (Austrija), Zagreb
16.09.-19.09.2021.	uživo	Seminar "Rad s praznom stolicom i rad sa snovima" - Centar za integrativnu geštalt terapiju i savjetovanje (CITIS), Zagreb
28.09.2021.	online	Sastanak "Measuring stigma: civil society focal point meeting", AIDS Action Europe, EATG, CSF, ECDC
09.10.2021.	online	Sjednica Nacionalnog povjerenstva za suzbijanje HIV/AIDS-a, Ministarstvo zdravstva
09.10.2021.	online	Sastanak "Standardised monitoring tool of PrEP in EU/EAA", ECDC, Stockholm
14.10.2021.	online	Online predavanje "Nasilje u istospolnim vezama", Nacionalni pozivni centar za žrtve i svjedočke kaznenih djela i prekršaja
19.10.2021.	online	Sastanak: "Dublin Declaration Advisory Group Meeting: Monitoring the HIV response in Europe and Central Asia", ECDC, Stockholm
12.11.2021.	online	Predavanje "Volim te bez ali", Društvo psihologa Istre
26.12.2021.	online	Simpozij povodom dana AIDS-a, Hrvatsko društvo za infektivne bolesti Hrvatskoga liječničkog zbora – Sekcija za zarazu HIV-om i infekcije imunokompromitiranih bolesnika



EDUKACIJA LEGETBITRA / X. DANI SEKSUALNOSTI / HEPHIV KONFERENCIJA / PREP WEBINAR / PREDAVANJE
"VOLIM TE BEZ ALI" / SIMPOZIJ POVODOM DANA AIDS-A

OSTALE BROJKE

STATISTIKA WEB STRANICA

<u>iskorak.hr</u>		
<u>koronavirus.iskorak.hr</u>		
<u>nemjerljivo.com</u>	18.599	43.452
<u>noola.iskorak.hr</u>	posjetitelja/ica	učitavanja stranica
<u>pozitivanforum.com</u>		
<u>tjedan-testiranja.eu</u>		
<u>sifilis.iskorak.hr</u>		

<u>facebook.com/iskorak.hr</u>	12.196	249	152.230
	korisnika/ca	objava	doseg
<u>instagram.com/udruga_iskorak</u>	626	143.285	
	korisnika/ca		doseg

ZAHVALE

Zahvaljujemo svim našim članovima, korisnicima naših usluga, volonterima, partnerima, donatorima te suradnicima i suradnim organizacijama s kojima smo radili u 2021. godini.



Suradnici/ce:

ukupno 103 suradnika/ca

Suradne organizacije:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Klinika za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević", Suradni centar Svjetske zdravstvene organizacije za praćenje epidemije HIV-a, CHIP - Rigshospitalet - University of Copenhagen, HIV Ireland, Mater Misericordiae University Hospital, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Ured pučke pravobraniteljice, CroMSIC, Dugine obitelji, Lori (Rijeka), Inicijativa Ponosni Zagreb, qSPORT Zagreb, Qsport Split, queerAnarchive (Split), Trans Aid, Zagreb Pride, Asocijacija Duga (Srbija), AS Centar (Srbija), Čovekoljublje (Srbija), Legebitra (Slovenija), Plushivisti (Slovenija), Potent (Srbija), RODA - Roditelji u akciji, LGBT centar Split, sauna Mobilus, NZJZ Primorsko-goranske županije, NZJZ Splitsko-dalmatinske županije, ZZJZ Osječko-baranjske županije, Etnografski muzej (Zagreb), Tehnički muzej Nikola Tesla (Zagreb), Tifološki muzej (Zagreb), Arheološki muzej Istre (Pula), Tuzlanski

otvoreni centar (TOC), Underground Klub Varaždin (VUK), IKEA Hrvatska, Madison Agencija, Helvetika komunikacije (agencija Švicarska), ZOO agencija, Učenički dom Pula, Društvo psihologa Istre, Pučko otvoreno učilište "Petar Zrinski"

Donatori:

Grad Zagreb (Gradski ured za zdravstvo, Gradski ured za obrazovanje kulturu i sport), Ministarstvo zdravstva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Treći program za zdravstvo Europske unije, CHIP - Rigshospitalet - University of Copenhagen, Wikimedia Foundation, donacije građana



Ministarstvo
zdravstva



Udruga Iskorak je korisnik institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva za stabilizaciju i/ili razvoj udruge.